IACOBI ACCARISII

Theol. Doct. Bonon.

Ac S. Inquiſitionis Romanæ Qualificatoris,

ORATIO

Qua Philoſophia contemplatrix, negotioſis hominibus; aulicis præſertim vtilis eſſe demonſtratur.

Habita ab eodem

Cum Ariſtotelis Metaphyſica, in publico Romæ Gymnaſio interpretari aggrederetur

XVII. KAL. IVLII MDCXXXV.

BIBLIOTECA ... ROMA ... VITT...
34-6-C-13

ROMÆ, Typis Franciſci Corbelletti.
MDCXXXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

LECTORI.

CONIECTVRAM *feci iam, inquies, ex ipſo tuæ prælectionis titulo, me operam luſurum, ſi illam legerem. Quorſum enim, irrito labore, demonſtrare conaris, philoſophiam contemplatricem, diuitijs, honoribusque in aula conſequendis perutilem eſſe; cum nulla ad id probandum ratio conficiens ſuppetere poſsit? Quisquis ita ſentis, ſcire te velim, me in hac proluſione, non tam philoſophum agere cupiiſſe quàm Rhetorem, cui argumenta, modo probabilia, ſatis eſſe ſolent ad fidem faciendam. Quòd ſi iudicij ſeueritate ab Orationis meæ cenſura necdum deſiſtes, ad humanitatem tuam prouocabo, quæ mihi patrocinium certiſsimè pollicetur. Vale.*

ORATIO.

CVM euoluendi Ariſtotelis munus mihi demandatum fuerit (Card.lis Em.mi) partes meas intelligo eſſe; vt, in hoc totius operis veſtibulo, Philoſophiã, laudibus quantis poſsũ maximis, more maiorum, commendem. Verũ, neſcio quo pacto accidat; vt aptiſſima exornationis materies, nonnullorum præiudicio impediatur, qui exiſtimant, ea philoſophiæ ſtudia, quæ in ſola mentis contemplatione conſiſtunt, cùm alibi, tùm in aula nominatim, irrita penitus eſſe, nulliq; Reipublicæ parti, quæ tota in actione verſatur, accommodata: Immo, eo vſque progrediuntur, vt dicant, philoſophos iam ridiculorum capitum nomen cenſeri; ac propterea ab aulicorum conſuetudine eſſe prorſus exigendos. Quò tu nobis, inquiunt, hominem obtrudis, qui medio in aulæ ſplendore, vmbraticis neſcio quibus ſtudijs perpetuò inſudet? Qui, dum cæteri fortunæ orbem, ſiue conſcendere, ſiue verſare conantur, ipſe ſolus, ſe ipſo contentus, orbium cæleſtium contemplando motui, dies, noctesque inhæreat? Qui, non de principum gratia, ſed de Solis, Lunæq; defectu aſſequendo, magnopere laboret? Quouſq; gignendorum intra terræ viſcera metallorum rationem curioſius introſpiciet, cæteris mortalibus in eam

curam intentis, vt rem nummariam nauiter agant? Quouſque maris acceſſum, receſſumq; in medijs aularum æſtibus perſcrutabitur? in corporum conſtitutionibus, non in dominantium ſenſibus introſpiciendis, ſolertiam ipſe ſuam adhibebit? Quæ cum omnia ad ſatietatem vſquè effuderint, in aliam ſe vertunt partem, grauiſſimisque exēplis ſententiæ ſuæ pondus afferre nituntur. Sapientiſſimarum rerumpublicarum, principumq; decretis cautum aiunt eſſe; vt philoſophi deſidioſi homines, ac inutile terræ pondus, ab vrbibus explodantur. In medium afferunt Domitiani Imperatoris edictum, quo voce præconis vniuerſa philoſophorum turba, eodem die, immo eodem temporis puncto, Roma extorris facta eſt, inque vltimas oras deportata. Quò magis æquum eſt hunc Imperatorem admirari, qui, cum in Muſcis captandis ſtyloq; transfigendis otioſus ſibi eſse non videretur, adeò tamen philoſophos contempſerit; vt eorum meditationes ſuo negotio magis otioſas, hoc eſt Muſcis leuiores exiſtimauerit. Afferunt aulicarum, politicarumque artium peritiſſimam Neronis Parentem Agrippinam, quæ, cum adoleſcenti filio cæterarum ſtudia diſciplinarum affatim indulſiſſet, ſeuerè tamen illi philoſophia interdixit, tanquam (vt Suetonius ait) imperaturo contraria. Afferunt ingentem philoſophorum numerum, qui reipublicæ, regnorumq; adminiſtrationibus admoti, ceu ineptiſſima capita, à ſubiectis ſibi populis exibilati ſunt, atque à demandata gubernatione depulſi. Ac, vt de cæteris ſileant, vnum loquuntur Alphonſum Caſtellæ Regem

Deci-

 127

Decimum, cui, cum ſiderum conuerſionibus contemplandis impensè vacaret, Sanctius Filius, conuerſo interea Regno, inque ſuas partes callidè translato, viuenti videntique imperium arripuit. Tum ad remotiora antiquitatis ſecula relabentes, teſtantur Demetrium Phalereum primarum partium philoſophum, qui in Athenarum præfectura, cum omni ſe vitiorum cœno inquinaſset, adeo crapulæ, abdominique ſe mancipauit, vt ex reliquijs duarum cœnarum cuipiam dono tranſmiſſis, tria ille ſibi haud pœnitenda prædia coemerit. I nunc, dicasque philoſophos macie, fameq; confectos, rerum abſtruſarum contemplationi vſque adeo intentos eſse, vt cibi, potusq; obliuiſcantur. Quòd ſi hæc, quæ hucusq; diſseruimus, non vitio philoſophiæ darentur, ſed ijs, qui diſciplinam eiuſmodi ſuis vitiorum ſordibus contaminarunt; quì, inquiunt, validiora tela vitabitis, quæ ictu certiſſimo deſtinantur? Nonne meliorem ætatis florem innumerabiles iuuenes, ineptis hiſce ludificationibus, miſerrime deterunt? Nonne patrimonia ſua in deſidioſis gymnaſiorum officinis, irrito conatu, dilapidant? oſcitantesque, ceu Fuci aliorum fruges conſumere nati, in vmbratili ludo otiantur, cũ, vel ad martialem ſolem, vel ad aulicos honores, præclaro naturæ incitamento, vocarentur? Quam vero cladem corporibus, quàm inde perniciem animis importari arbitrabimur, cum illa otio flacceſcant, hi vero meticuloſi, deſides, effæminatiq. reddantur? O nunc maxime, ſi vmquam alias, veriſſimam ingenioſi Satyrici vocem, Adoleſcentes in Scholis ſtultiſſimos fieri, cum nihil ex ijs,

quæ in vſu habemus, aut audiant,aut videant . Quid plura ? Vicerimus aiunt, ſi vel ſolum philoſophi ſimulacrum, ſuis adumbratum coloribus; ante oculos propoſuerimus . Intueamini hominem ſuſpenſæ mentis, à ſenſibus abalienatum; ſemper meditabundum, attonitum; qui, de re quapiam interrogatus, tanquam fulminis ictu percuſſus, ſtupeat: ineptè conſutus incedat, ineptius præcinctus, vndique male dolatus. Omnino, non à ligone venientem Fabricium, ſed ex dolio Diogenem contemplemini. Quid ergo? An moderandæ Reipublicæ, aut exercitibus ducendis, aut aſſequēdis honoribus, exibilandum hoc caput aptiſſimum iudicabitis? An in tanta decori ſpecie, in ſplendida Aulæ Scena, huic ſtuporis ſimulacro locum vllum deſtinabitis?

Hæc ſunt, quæ tamquàm inſtructiſſimas copias, iniquiſſimi rerum æſtimatores, hoc eſt philoſophiæ contemptores, aduerſus huius diſciplinæ ſtudia in aciem producunt, quæ quoniam, vt ex vultu conijcio, non ſatis grata vobis accidunt, orationem conuertam, claraq; voce pronunciabo, Philoſophiam contemplatricē, non ſolum ad multas Reipublicæ partes opportunam eſſe cenſendam, ſed etiam aulicis viris eſſe maximè accommodatam. Expectaret hic fortaſſe quiſpiam, dum meæ probationis caput ex eo conficerem, quod nonnulli philoſophicam facultatem ab ingenio ad manus perperam transferentes, metalla neſcio quæ, igne, & aqua comminuere ſic didicerunt, vt aurum, natura quamuis reluctante, extrahant. Verumtamen fumoſos eiuſmodi homines libenter miſſos facio; cum, nec ſuæ mentis

obſcu-

obſcuritatem vera ſcientia,nec fuliginoſas manus, vero auro illuminare vnquam potuerint. Longiſſimè etiam continebo ſermonem ab Aſtrologia diuinatrice, quæ mercenaria fraude, philoſophiam impudentiſſime mentitur. Cum enim à ſideribus incerta futurorum euenta, nullo rationis ductu, ſed vaniſſime ſomniando, perquirat; non ſolum certiſſimam aulis, ciuitatibusq, perniciem, ſed præſentiſſimam Coniectoribus ipſis ruinam importat. Remotis itaque vendibilibus argumentis, quę fucum faciunt veritati, conficientem rationem, licet cunctis obuiam, adhibebo.

Duo, in Aula præſertim ſacra, hominum genera ſunt, Theologi ſcilicet, ac Iuriſprudentes, quorum in ingenijs, non tamquam ſuper commentitij Atlantis humeris, ſed veriſſimis ſapientiæ capitibus, aulicum cęlum innititur. His vtriſq; philoſophica ſtudia, quæ in mentis perquiſitione conſiſtunt, ſic neceſſaria ſunt; vt qui id neget, non tam bellum cum philoſophia, quàm cum recta ratione ſuſcipiat. Ac de cæleſtium indagatrice Theologia, non erit, opinor, qui ambigat, cum Theologorum nullus Diuinitatis ſolem, certo rationis obtutu in Scholis contemplari queat; niſi oculos naturæ lumine perfecerit. Reſiſtet in eo potius quiſpiam, dicetque, philoſophicas commentationes ijs ſuperuacaneas eſſe, qui iuris, legumque conſulti, nobiliora in aulis munera exercent. Sed facile eſt cum his quoque victrices manus conſerere. Quid enim inuolutum magis, hoc præſertim tempore eſt, quàm vniuerſa legum Iuriſq. ſcientia? Quid faciet Iuriſperitus, in tantis altercantium patronorum contē-

tio-

tionibus; in immenſa legalium librorum ſilua; in tanta ſententiarum, de rè eadem, diſcrepantiũ varietate? Quid inter inſtructas, vtrinque, fallacias? inter pares laterum, altiſſimarumq; vocum defatigationes? An mutua vtriuſq; partis ſtudia tuebitur? At bella æterna, certiſſima patrimoniorum effuſione, fouebit. An ad doctorũ codices, interpretationesq; confugiet? Sed par vtrobiq; & quidem ingens, illorum numerus adeſt; cum nulla ſententia ſic abſurda inueniatur, quæ multos ſui patronos non habeat. An miſsa auctorum turba, ad ſolam rationum vim prouocabit? Verum vix vllum eius veſtigium, in tota quorundam leguleiorum regione, apparet, vt profecto mirandum ſit, ab Iuſtitię regno tã longe aliquorum vitio, rationẽ aliquãdo exulare. Vnum itaq; ſupereſt à philoſophia perfugium; cuius ope Gordios quoslibet nodos facillime euoluet. Cum enim, diuidendi, ac definiendi certiſſimas præbeat regulas, ſtatim ſolertiſſimus Iudex, explanatis textuum ambagibus, omnia, ſolo veritatis momento, ponderabit, ac difficillima quæque litium inuolucra, citiſſime explicabit.

Sentio, qui mihi vellat aurem, atque à curſu, tãquàm propoſiti argumenti trãsfugam, reprehendat. Itane verò, inquit? An aliud pro alio tam confidenter ſuppoſuiſti? Philoſophiam cõtemplatricem, aulicis, negotioſisq; hominibus eſſe perutilem, te euincere velle pollicitus es, nunc verò ad Theologos; & Iuriſperitos diuerteris? Sed quid tandem moroſiſſimi homines dicerent, ſi oſtenderem, Doctorum hoc genus hominũ, aulicis adeo permiſtum eſſe, ac indiſcretum; vt ſeparari ab ijs nullatenus

-C.; tenus

129

tenus poſſit? Verumtamen id non molior in præſentia. Nulla fugæ ſuſpicione, immo ne vlla quidem capitis declinatione, ab intentato ictu me ſubtraham. Id vnum quod vrgent vnicè agam. Philoſophicæ inſpectionis ſtudia, propriæ aulicorum naturæ, intimæq; eorundem formæ oportuna eſſe conficiam. Explanatiſſimum eſt, in aulica ſcena, perdomiti, ac ſubacti homines ingenij, primas ſemper partes repræſentaſſe. Cum enim aulicorũ ingenia ea debeant eſse, quæ, ſumma demiſſione, dominantium voluntatis penitus ſequacia ſint, atque ad omne obſequium ita prona; vt facili negotio in quælibet eorum ſenſa immigrent, profectò, hac facilitate qui caret, fruſtra periculoſæ nauigationis aleam ſubit. Hanc verò ſubacti ingenij demiſſionem, a contẽplatrice philoſophia mutuabitur quicumque à lyceo gradum faciet ad Regiã: ſiquidem reluctantes præferocis ingenij impetus ita contundit, ac perdomat difficillimarum rerũ meditatio; ita contumacis, quantumlibet mentis vires fatigat ac frangit latentis, ac refugientis indagatio veritatis, vt ſæpe in corpus ipſum animi defatigatio redundet. Mentiar, niſi quandoq; viderimus adoleſcentes immodico, indomitoq; præditos ingenio, qui cum, nullis parentum precibus; nullo pœnarum terrore; nullis principum imperijs comprimi potuiſsent; hi ſedulę ſtudiorum cognitioni dediti, ita ſenſim ferociam dedidicerunt, ita longiſſima difficillimarum rerum meditatione mobilem antea mentem infrenarunt; vt, & mores pronos, cereosq; induerint, & modorum omnium euaſerint capaciſſimi. Teſtetur id, non aliquis è numero mi-

norum

norum gentiùm,ſed ſapientiſſimus æque, ac potentiſſimus Imperator Antoninus, cognomento philoſophus, quem perhibent, huiuſce diſciplínæ ſtudijs, ita ingenij ſui faſtum perdomuiſſe; vt,cũ in quoslibet alterius Antonini, quẽ Pium appellarunt,mores,dexteritate mira; pertranſiſſet, penitusq. cum illius ingenio congrueret, Cæſaris animum adeò ſibi deuinxerit,vt in Imperiũ, ab illo adhuc viuente, fuerit cooptatus.

Ex hac perdomiti ingenij quiete, aliud ingens beneficium à philoſophia,aulici, negotioſiq; hòmines percipiunt,diſciplinam inquam ac eruditionem, qua mens, alioqui mobilis,& volatica aſsueſcit in vnius rei meditatione, firmo gradu, conſiſtere. Apage ab hominibus actioni rerum intentis,volucres illas mentes, quæ tamquam pilæ verſatiles hac,illac celerrime feruntur. Nunquam profectò in propoſitum ſignum collimabit, niſi qui,firmo gradu,ſagittam direxerit. Et quidem,quot nouimus adoleſcentes, qui in ſcholis difficillimarum quæſtionum meditationi, plures annos,nõ ſine plauſu, vacarunt. Hi deinde,mutata voluntate, cum omnes ſyllogiſmorum regulas, totamq; Ariſtotelis Analyticã ad quæſtum,augendamq; rem domeſticam conuertiſſent, primas,vel in aula,vel etiam in mercatura partes occuparunt?Quot recenſere dicendo poſsemus, qui cum ſolertiſſimam mentis aciem, a philoſophiæ punctis ad Aritmethicam,numerorum, ac diuitiarùm confectricẽ ſcientiam,retorſiſsent,articulos omnes conficiendæ pecuniæ ſtatim didicerunt? Aliud profectò iſti laborũ ſuorum compendium retulerunt, ac alij, qui deſudarunt in

addi-

 130

addiſcenda Platonica illa per numeros philoſophandi ſcientia, quam diuinam nuncupauit, atque a ſe inuentã Ioannes Picus, doctiſſimus ſuperioris ſeculi iuuenis, qui æquius ingeniorum Phœnix appellatus eſſet, ſi feliciori-bus pennis, hoc eſt elegantiori ſtylo, altiſſimæ ſuę mentis volatum explicaſſet.

At vero hæc philoſophiæ bona, ita aulicorum propria non ſunt, vt etiam in alios non redundent: Audio. Nec repugno. Quid vero illa? Nonne huic mortalium nationi ita accommodata ſunt, vt ad alios vix transferri poſse videantur? loquor de certiſſimis regulis a philoſophia præſcriptis, quibus à falſis vera diſcernuntur. Nulli ſcopuli ſunt, ad quos frequentius aulici impingant; nullæ Syrtes periculoſiores: nullæ Syrenes fallaciores, quam mendacia, quæ veritatis induta ſpecie, per ſummũ ludibrium, oculis imponunt. Quoties aulicus, plaudentium aura verborum delatus, ſuper editiora dignitatum faſtigia præteruolare iam ſibi tutiſſime perſuadet, qui mox, vulgo fabulam daturus, humi ſe iacentem videt, nullius ſubleuatum auxilio, immo, ne vllius quidem commiſeratione deploratum? Quoties aulica fortuna, ſuis fallacijs illudit; cum ingentes opes, honoresq; ſitientibus aulicorum labris, ſtatim retractura manum, admouet; vt innumeros ſemper Tantalos, in eo, vbi dominatur mari, derideat? Quoties cæco impetu, in ſumma dignitatum faſtigia pleriq; feruntur, ibiq; præcipitium inueniunt, vbi magnitudinis, ac potentiæ culmen ſperabant? Sola philoſophia eſt, quæ, in fallaciſſimo ambitionis Theatro, fictæ felicitati perſonam detrahit.

trahit. Hæc apparentium ornatu veſtium non capitur, ſed lynceis oculis, in intima quæq; deſcendit. Ad huius aſpectum, vera rerum facies ſe prodit, perit diſſimulata. Hæc, ſolertiſſimo ſuo diuidendi omnia, definiendique genio, optime nouit, verſipelles adulatorum fraudes, à candidis amicorum moribus diſcernere, meritisque, nõ loco vniuſcuiuſque dignitatem æſtimare; quo fit, vt Danieles, & Ioſephos, in ima etiam obſcuritate ſepultos, ſupra quælibet Regum faſtigia ſuſpiciat. Mitto hãc vnã eſſe, quæ abſolutiſſimam exquiſitiſſimæ aulæ ideã continenter præ oculis habet contemplandam. Etenim hæc rerũ vniuerſitas, diuerſis inferiorum, ſuperiorumq; rerum gradibus conſtituitur; quouſque ad ſupremum omnium Moderatorẽ Deum, cui vni ſeruit, peruenerit. Prætereo adiumenta, quæ non vulgaria, ad gratiam dominantium captandam ſuppeditat: Cum enim motus, propenſionesq; animi, corporis temperamentum plerumque ſequantur, ſanè ab philoſophica eiuſdem corporis inſpectione, eruditus aulicus, conſequendi fauoris viam ſibi facilem expedire poterit. Mitto opportunitates in Medicam artem promanantes, quæ tantæ ſunt, vt propterea mirandum ſit, recentiorem quendam, qui ſe Æſculapij germanum profitetur, edito etiam libro, docuiſse, omnem Medicinæ partem optimè illum explere poſse, qui ſolis experimentis, coniecturisq; innixus, cæterum, aut philoſophiæ, aut rationum, cauſarumq; apparatum à ſe penitus, abdicauerit. Et vos (doctiſſimi viri) cum hoc loco Medicinam cum philoſophia præclare coniungatis hoc genus hominum non damnabitis,

qui in Medici nomen iure iniquiſſimo inuadunt? ergóne ſalutarem erudnionem, quam à doctis philoſophorum atramentis haurire deberent, a temere profuſo aliorum ſanguine elicient? Per alienam, Principum etiam, Regumque mortem, propriam artem ediſcent, qua philoſophorum in Scholis, cauſas, principiaq; corporis naturalis ſedulò perſcrutantes, informari par erat? Solumnè, per mortuorum corpora crudele ferrum dirigent, vt errata propria corrigant? Quouſq; poculis fortuitò immiſtis, dubiā vitę, neciſq; aleā propinabunt? Penetrandum eſſet, philoſophia duce, ac magiſtra, in ęgri hominis viſcera, vt conualeſceret; non poſt fugatam animam; immiti ferro corpus diſſecandum, vt eorum inſcitiæ conſuleretur.

Video me iuſto dolore abreptum à propoſita linea aliquatenus receſſiſſe. Iam ad inſtitutum reuertor, illudq; in extrema hac pręlectionis parte, requiri video, vt ijs, quę initio philoſophię contemptores, glorioſa, exultantiq; oratione propoſuerunt, reſpondeam. Aiebāt Domitianum, omnes vniuerſim philoſophos ab Vrbe relegaſſe. Tędet me tàm ſeuerę animaduerſionis causā afferre. Vos illam eſſe exiſtimate, quòd probroſis eius moribus, homines libertati aſſueti, adulari noluiſſent, Adulatus quidem eſt Euphrates neſcio quis philoſophi nomine prorſus indignus, qui, cùm ſeueriſſimi decreti promulgationem audiſſet, ne Roma pelleretur, viuendi ratione mutata, Domitiano ſe cōſcium ſcelerum adiunxit, ex philoſopho aſſentator factus, atque delator. Quis autem non deſpiciat ſtolidiſſimum ingenium huiuſce

prin-

principis, qui nullis alijs, niſi aut crapulę, aut ſeuitię, aleęq; ſtudijs oblectatus eſt? Altero criminationis capite nihil cõmoueri debemus, cũ ij, vel vitia, quibus homines nequã conflagrarũt, philoſophię, iniquiſſimo iure, aſcribant, vel clariſſimam diſciplinam ad ſordes, aut ad mercaturam deprimere velle videantur: tãquàm Pallas, quæ integerrima ſemper Virgo habita eſt, nullum iam inuenire deberet ſui amatorem, niſi illum, cui illa proſtitutæ integritatis ſuæ pretium polliceretur. Viliſſima enimverò ingenia, quæ conceſſam mortalibus, Dei munere, ſcientiam in abiectiſſimum mancipium ſic degenerare vellent, vt nõ niſi mercenariam, apud ſui ſtudioſos, operam collocaret. Comminiſcebantur alio loco nonnulli philoſophiæ cognitionem penitus eſſe contemnendã, quod effęminatos, deſidesq; adoleſcentium animos reddat. Quid autem apud integros rerum ęſtimatores, reperiri poteſt abſurdius, quàm ab ea diſciplina animos ad deſidiam prouocari, quæ inexplicabilibus difficultatibus, acerrimisq; contentionibus ſui ſectatores exercitos ſemper habet? quæ nobiliſſima ingenia, tanquam ſtrenuiſſima gladiatorum paria, in hac mundi vniuerſitate, ceu in ampliſſimo theatro committit?

Reſtat poſtréma ratio, eaque, vt opinantur, acerrima, qua profligata, locum non habebunt amplius vbi conſiſtant. Dicunt inſpectricem philoſophiam ſuſpenſæ mentis homines reddere, inque rebus etiam explicatiſſimis cunctabundos, ancipitesque: ex quo rerum actioni, negotijsque minus apti iudicantur. Arbitror in hoc número Platonem repónunt, cuius celeberrima illa

vox

132

vox fuit, tum demum feliciſſimos fore ciues, cum, aut philoſophi regerẽt, aut Reges philoſopharẽtur. Arbitror Ariſtotelem illi loquuntur; quaſi vero cũ omnia ſciret, rationem tamen gratię ac potẽtiæ cõſequẽdę, quibus ad ſummas opes in Philippi Macedonis Regia perueniret, prorſus ignorauerit. Arbitror eius quem laudaui diſcipulũ afferunt, Magnũ Alexandrum; tamquam à contemplatrice philoſophia, in quã, integro quinquennio, incubuit, mentis cunctationem contraxerit: Non ideò in agendis rebus ſe præbuerit ſolertiſſimum: non in bellis conficiendis expeditiſſimum: non fulminis inſtar, omnia quæ pręteruolauit armis aut deiecerit, aut celerrimè perſtrinxerit. Neque ſolum, hęc adoleſcentis Alexandri ludicra fuit mora: non, quorundam more, aut nihil, aut paucis philoſophatus eſt; ſed confirmata ætate; in medio victoriarum curſu, poſt ſummam rerum humanarum felicitatem, arduarum rerum notitiam ſic adamauit; vt cum Ariſtotele acriter conqueſtus fuerit, quòd Metaphyſica ſua vulgaſſet, aiens ſibi reliquum iam nihil eſſe, in quo cæteris mortalibus antecellere poſſet. Nihil ergo te, Alexander, euerſum Perſidis regnum. Nihil immenſa ſubiugatæ Aſiæ amplitudo. Nihil omnia ad orientem ſolem occupata terrarum ſpatia, ſupra cæterorum hominum conditionem euehunt? Nihil, aut inexhauſti Aſiæ theſauri; aut immenſæ Darij Regis opes; aut admiranda tua in tot prælijs audacia, quæ tanta fuit, vt, vel bellicæ virtutis parens, vel martialis fortunæ Tyrannus appellareris? Ergone, cum ab Oſtio Danubij ad Oceanum vſque Indicum, victricia arma

expli-

explicueris; Cum, vltra notorum Siderum curſum; vltra cognita naturæ confinia, triumphator perueneris. Cum vniuerſus terrarum orbis in tuo conſpectu tremebundus (vt Sacra teſtatur Hiſtoria) ſiluerit, cæteris tamen te parem duxiſti, niſi ſolus reconditas Ariſtotelis Commetationes mente comprehenderes? Tu, qui, magnanimitate inaudita, integra amicis donare regna conſueuiſti, paucarum nunc auarus paginarum, à te ipſo tam repente degeneras? Qui nunquam tutius, quàm apud eos, quibus largitus fueras, theſauros te reperire poſse dicebas. Qui ſatis non exiſtimabas ad impertiendum id quod ſatis, ſuperque erat ad auariſſimi cuiuſque libidinem explendam, nunc alijs conceſſam exigui vnius libelli vſuram tam inuidioſe conquereris? Ita ſe res habet. Ingenio potius, quam ferro, aut regno, cæteros ſuperare cupiebat Alexander. Scilicet hi ſunt Metaphyſices libri, in quibus, Deo Duce, noſtra deſudabit induſtria. Neminem igitur, ſiue inter aulicos, ſiue inter negotioſos homines reperiri par eſt, contemptorem eorundem voluminum, quæ tanti fecit Rex maximus; vt cæteris ſe mortalibus præire, illorum potius intelligentia, quàm terrarum Orbis Imperio exiſtimauerit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE